

ОПИС ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ **«Формування національної свідомості, патріотичних почуттів учнів засобами** **етнопедагогіки»**

класного керівника Гайдайчук Лариси Анатоліївни

Виховання у молодого покоління почуття патріотизму, відданості справі зміцнення державності, активної громадянської позиції нині визнані проблемами загальнодержавного масштабу.

Патріотизм на даний час є нагальною потребою і держави, якій необхідно, щоб усі діти стали національно свідомими громадянами – патріотами, здатними забезпечити країні гідне місце в цивілізованому світі, і особистості, яка своєю діяльнісною любов'ю до Батьківщини прагне досягти взаємності з метою створення умов для вільного саморозвитку і збереження індивідуальності; і суспільства, яке зацікавлене в тому, щоб саморозвиток особистості, становлення її патріотичної самосвідомості здійснювався на моральній основі.

Актуальність патріотичного виховання зумовлюється водночас процесом становлення України як єдиної політичної нації. В умовах поліетнічної держави, воно покликане сприяти цілісності, соборності України, що є серцевиною української національної ідеї

Основною ідеєю досвіду є усвідомлення кожною дитиною своєї неповторності як члена українського етносу з усталеними віками традиціями в усіх сферах виховання. Адже, як не буває людини взагалі, тобто в абстрактному понятті, так не буває і виховання взагалі – а є, скажімо, англійське виховання, німецьке, японське, російське (скільки націй – стільки і різновидів виховання) і, звичайно, українське виховання. Кожне з них буде найефективнішим, коли нестиме ознаки етносу – окремої, якщо хочете, цивілізації.

Система виховної роботи з класом, яку я обрала, включає різноманітні напрямки формування особистості, але всі вони підпорядковані єдиній виховній меті – вихованню справжнього патріота своєї Батьківщини. Інколи побутує думка, що справжній патріот – це той, хто зі зброєю в руках готовий захищати свою Вітчизну і навіть пожертвувати життям. Це теж правильно, але, на моє глибоке переконання, цього недостатньо. Молоде покоління, якому належить майбутнє держави (не лише в Україні, а й в цілому світі), має переконати всіх, навіть потенційних ворогів, що саме ця держава має розвиватися й, зрештою, існувати саме такою, а не інакшою. Засилля чужих традицій, культури, мови, методів управління державою, людських цінностей та вподобань зрештою призведе до занепаду і зникнення етносу. Я не закликаю до політичної, економічної чи культурної ізоляції. Зовсім ні! Кращий світовий досвід в будь-якій сфері життя завжди корисний і часто використовується, впроваджується. Але повна заміна свого, історично закладеного, ментально сформованого, неминуче призведе до вищевказаних наслідків.

А тому хочу поділитися своїми напрацюваннями у сфері виховання учнів середнього шкільного віку, використовуючи багатовіковий досвід наших пращурів – досвід народної педагогіки українців.

Існує правильне твердження: «Нація існує, поки існує її мова». Тому вивченню і популяризації нашої рідної української мови я надаю надзвичайно велике значення. З метою ознайомлення з історією виникнення та становлення

української мови ми з учнями підготували усний журнал «Мовні хроніки». Проводимо конкурси читців поезії вітчизняних авторів; мовознавчі вікторини; конкурси плакатів, газет та колажів; у 5-му класі провели родинне свято «Наш скарб – українська мова».

Не менш важливим напрямком у виховній системі класу є виховання шанобливого ставлення до батьків та усіх членів родини. Адже, не може людина любити свою Батьківщину, якщо вона не любить і не поважає своїх рідних. Надзвичайно доречним у цьому напрямку є вивчення родинно-побутової обрядовості українців і проведення на цій основі родинних свят. Діти активно долучилися до вивчення свого родоводу, складали родовідні дерева, а також колажі зі світлин «Я та моя сім'я». Цікаво і змістовно пройшов урок-презентація «У родинному колі», на якому учні демонстрували свої напрацювання в рамках проекту «Моя родина – частина України». У класі ми влаштували виставку «Родинні ремесла», а закінчився захід невеличким концертом сімейних колективів. На мою думку, саме такі заходи якнайкраще сприяють налагодженню контактів з батьками, співпраці і взаєморозумінню з ними в досягненні єдиної мети виховання їхніх дітей.

Мабуть всі зі мною погодяться, що виховання любові і поваги до праці – невід'ємна частина життєвого успіху дітей. Ми маємо закласти в їх душу і розум стійке переконання, що тільки чесна праця призведе не лише до власного добробуту, а й до процвітання всієї держави.

З метою трудового виховання учнів ми вивчаємо традиції та звичаї українців, пов'язані з трудовою діяльністю. На виховну годину «Традиційні ремесла українців» учні готували мультимедійні презентації. Провели ми також свято хліба, взяли участь у виставках-конкурсах «Хліб і до хліба» та «Хліб очима дітей», побували в музеї хліба у м. Тальному.

Звичайно, не залишаються діти осторонь і від практичних трудових справ: беруть участь у трудових акціях з благоустрою шкільної території та міста, самі організовують чергування в класі та школі.

Вже тепер проводжу з дітьми профорієнтаційну роботу: години інформації «Ярмарок професій», анкетування, тестування, а також екскурсії на виробництво.

Величезне значення в роботі з учнями надаю правовому вихованню, адже справжній патріот живе за законами рідної держави. Надзвичайно цікаво було дітям дізнатися про те, який правовий устрій, система самоврядування, судочинства тощо існували в Запорізькій Січі. Щороку ми проводимо турнір правознавців «На терезах Феміди», зустрічі з працівниками правоохоронних органів та управління юстиції, вивчаємо Конституцію України.

Справжній патріот України має духовну потребу долучатися до національної культури. Оскільки за фахом я – вчитель обслуговуючої праці, то найближчим мені є декоративно-прикладне мистецтво, яке й для більшості моїх учнів є надзвичайно цікавим. Конкурси і майстер-класи, виставки і вікторини – ці заходи я проводжу не лише на рівні класу, але й школи та міста. Мною розроблено програму для гуртка «Народна лялька». Заняття за цією програмою я проводжу у своєму класі. Вже стали традиційними виставки «Україно моя вишивана» та «Класні рукотвори».

Знайомимося ми також з усною народною творчістю. Цікаво й змістовно пройшла вікторина «З народних джерел», а також класне родинне свято «Хай пісня

народна єднає усіх». Працює у нашому класі й творча вітальня «Нові імена», де учні знайомляться з сучасними митцями.

Українці споконвіку відзначалися високими морально-етичними якостями. Виховання цих рис у сучасних дітей – наш святий обов'язок. На виховних годинах та уроках доброти знайомлю учнів з історією благодійництва в Україні – це і ставлення до сиріт та немічних, відкриття притулків, шкіл та лікарень при монастирях та багато іншого. Може тому чимало учнів мого класу займаються діяльністю в шкільному волонтерському загоні «Добротворці».

Запорукою щасливої нації є міцна сім'я. Розлучення, безвідповідальне батьківство, насилля в сім'ї – на жаль, ці явища присутні в нашому сучасному суспільстві, і це не може не тривожити. Щоб запобігти цим явищам у майбутньому, роботу з дітьми слід проводити вже тепер. Адже, колись в українських родинх найбільше цінувалися вірність, цнотливість, любов до дітей, шанобливе ставлення до жінки-матері, батька-годувальника тощо. Тому проводжу з дітьми виховні години з гендерної рівності, диспут на тему «Що таке кохання?», анкетування та ін..

Чи не найважливішим напрямком виховної роботи є формування бережного і відповідального ставлення до свого здоров'я. Спільно з військовим керівником ми ознайомили учнів з особливостями фізичного виховання хлопчиків у Запорізькій Січі, провели спортивно-пізнавальний захід «Якось на Січі...»

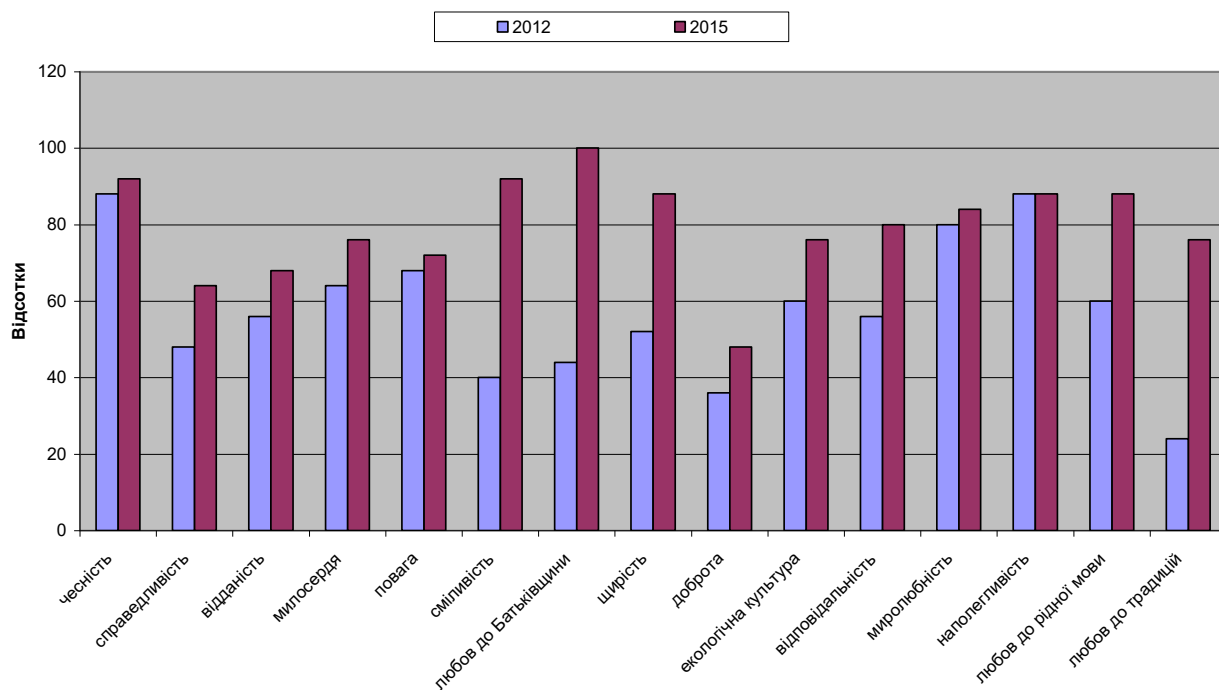
Навички вчителя обслуговуючої праці допомагають мені також при ознайомленні учнів класу з особливостями української національної кухні.

Для профілактики шкідливих звичок найбільш ефективними вважаю тренінгові заняття, часто за участю лікарів. З метою активізації рухової активності спонукаю учнів брати участь у класних та шкільних спортивних заходах, разом з батьками організовую одноденні походи на природу.

Справжній патріот своєї держави той, хто береже і захищає природу, навколишній світ. На виховних годинах у своєму класі я знайомлю дітей з тим, як ставилися українці до Землі-годувальниці, до лісу, до води (до річки і до криниці), до тваринного світу. Крім традиційних заходів впроваджую й уроки сталого розвитку «У сміття є друге життя», «Про пакети і сімейний бюджет» та ін.

З метою популяризації народних символів України провели флешмоб «Калиновий рай» та виставку «Український сувенір». Поряд з народною символікою величезне значення надаю тому, щоб діти знали історію виникнення, становлення та порядок використання державної символіки України: виховні години про символи козацької влади та військової звитяги, бібліотечні уроки, перегляд відеофільмів тощо.

Діагностика «Які з перерахованих якостей для вас є пріоритетними?»

201
2 –
201
3
рок

и (5 клас) – підготовчий етап роботи над проблемою.

2013 – 2016 роки (6-8 класи) – практично-діяльнісний етап роботи над проблемою

ВИСНОВКИ

Враховуючи обговорене, можна зробити висновок про доцільність та користь власної роботи. Впевнена, що справжнього патріота можна виховати лише власним прикладом. Коли йдеш пліч-о-пліч із молоддю, яка здатна генерувати нові ідеї та творчо мислити, щиро переймаєшся усіма їх успіхами та падіннями, сам заново відроджуєшся, сповнюючись новими ідеями. І тільки абсолютна довіра здатна створити комунікабельну, креативну та конкурентноздатну особистість.

Наукові джерела

1. Антонович Д. Українська культура: лекції / за ред. Д. Антоновича. – К. : Либідь, 1993. – 395 с.
2. Белкіна, О. Виховуємо патріотів України / О. Белкіна // Освіта . – 2009. – №37-38
3. Будник О. Особливості української етнопедагогіки / Будник О. // Дайджест педагогічних ідей та технологій "Школа-парк". - 2002. - № 2.
4. Вербицька Л. Застосування засобів етнопедагогіки у формуванні здорового способу життя молодших школярів/ Л. Вербицька // Завуч (Шкільний світ). - 2013. - № 4.
5. Гнатюк В.М. Пріоритети козацьких звичаїв і традицій у системі національного виховання молоді / В.М. Гнатюк // Освіта. – 2006. – №31
6. Домчук М.П. Духовні вартості українців. Козацтво як втілення національного етичного ідеалу / М.П. Домчук // Позакл. час. – 2006. – №1-2.
7. Євтух В. Б. Вступ до етнопедагогіки: навч. посіб. / [Євтух В. Б., Марушкевич А. А., Дем'яненко Н. М., Чепак В. В.]. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. – 88 с
8. Кваша О. Виховання учнів. Елементи козацької педагогіки / О. Кваша // Директор шк. – 2009. – №47.
9. Мосіяшенко В. А. Українська етнопедагогіка: навч. посіб. / В. А. Мосіяшенко. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. – 174 с.
10. Нестерова А. Плекаймо своє, рідне...: Виховні традиції народної педагогіки / А. Нестерова, А. Нестерова // Шкільний світ. -2006. - № 13.
11. Новицька Л. Тепло отчого дому. Рід і родина: не забуваймо мудрість наших предків / Л. Новицька // Виховна робота в школі. - 2010. - № 1.
12. Стельмахович М. Джерела вічні й невичерпні /Стельмахович М. // Рідна школа.-1995.- №12.